

Nr 570

Av herr Nilsson, Ferdinand, om uttagande av allmän varuskatt i partihandelsledet.

Allmänna varuskatten (= oms) höjes enligt förslag till årets riksdag från 9,1 procent av beskattningsvärdet motsvarande jämnt 10 procent vid öppen debitering med ytterligare 1 procent samt beräknas för budgetåret 1967/68 ge 6 300 milj. kr. Vid dess införande 1959 bestämdes uttagningsprocenten till från och med 1960 4 procent men höjdes att från och med 1962 utgå med 6 procent. Den nu till höjning föreslagna procentsatsen har utgått från och med den 1 juli 1965. Det gör därför ett egenartat intryck att läsa finansministerns kommentar: "Jag är fullt medveten om att försiktighet bör iakttas med höjning av denna skatt."

Den allmänna varuskatten (omsättningsskatten) strider mot vad som tidigare ansetts grundläggande för demokratiska beskattningsprinciper. Den anges vara ett dominerande penningpolitiskt maktmedel, varigenom, som det heter, "köpkraft avlyftes" från den som genom löneavtal o. s. v. skulle ha fått för mycket. Däremot talar man tyst om hur denna skatt konfiskerar köpkraft även för dem som rakt ingen överflödig köpkraft har att "avlyfta". Det heter att barnfamiljer och folkpensionärer "kompenserats" för vad de förlorar. Man frågar sig vad det systemet innebär att man först tar av den som har det knappt för allt sedan ge dem pengarna tillbaka som "kompensation". Dessutom kan man fråga om inte dessa förstärkningar bör utgå ändå utan att man först tar in pengar från barnfamiljer och folkpensionärer genom omsättningsskatt.

Det har sagts att allmänna varuskattens stora fördel är att den slår lika utöver hela fältet. Misstaget är uppenbart. Den drabbar livsmedel och andra nödvändighetsvaror lika, sägs det, men dessa varor spelar en mycket större roll i barnfamiljernas och de sämre ställda inkomsttagarnas budget än i de förmögnares. Den som har gett plats åt större delar lyxkonsumtion bland sina utgifter kan kompensera skatteskruben med att minska på umbärliga inköp. Nödvändighetsvarorna däremot är något som det är betydligt svårare att minska på. Gällande bestämmelser om bevillningsfria avdrag skyddar de små och de sämre ställda, men detta skydd sättes ur spel i väsentlig del genom skatten på nödvändighetsvaror. Här återkommer jag till det godtyckliga systemet att ge avdrag och ta tillbaka skatt av människor som föga har att avstå, utan väl

behöver ett utlovat skydd för ett snävt beräknat existensminimum. — De sociala skadeverkningarna för sjuka, för dem som av ekonomiska förhållanden något år inte har nämnvärd skattepliktig inkomst, för skuldsatta studerande och andra borde vara uppenbara.

Lika naturligt som det är att lyxkonsumtion och — i mån som erfordras — andra umbärliga varor beskattas, lika självklart borde det vara att nödtorften icke fördyras.

Det har sagts att den nu föreslagna skattehöjningen med en procent skulle fördyra levnadskostnaderna för en normalfamilj med barn med ca 50 kr. per år. Detta innebär att enligt samma norm skulle levnadskostnaderna vid en skatt på 11 procent åsamkas en fördyring med 550 kr. Den konsumtion som härmed avses torde beröra ett ganska betydande område. För folkpensionärer, för barnfamiljer samt generellt för låglönegrupperna är det livets nödtrift det gäller. Den stora inkomsttagarens familj äter inte mera bröd, potatis o. s. v. än en familj i små omständigheter, han dricker inte mera mjölk heller. Kunde prisbilliga livsmedel, mjöl och gryn, potatis, mjölk, smör och margarin, liksom enklare arbetskläder och arbetsskodon undantagas från omskattningen skulle detta i realiteten innebära någonting motsvarande ett skattefritt avdrag som särskilt vore till gagn för folkpensionärer, barnfamiljer med många munnar att mätta och i allmänhet för låglönegrupper.

Mot detta har anförts att skattens karaktär att utgå i minuthandelsstadiet försvårar möjlighet att undantaga ett flertal varor. Uttaget vid minuthandel medför även i och för sig ett omfattande redovisningstrassel. Antalet detaljhandelsbutiker har beräknats till inemot 70 000. Därtill kommer i många fall skatteuttag även direkt från hantverksföretag, service- och småindustriföretag. Klart är att redovisningen av uppburen oms för många som bedriver verksamheten i ringa skala och utan särskild personal för bokföring bereder bekymmer. Varuskatterestantierna per 31/8 1966 uppgick också till 103 milj. kr., varvid säkerligen småföretagarna utgjorde ett stort flertal, även om summorna i varje särskilt fall inte är så stora. För hela år 1965 uppgick beloppen som måst överlämnas till indrivning till 130 milj. kr. Det är uppenbart att ett överflyttande av varuskatten till partihandels- och förädlingsstadiet innebär ett förenklat uppbördssystem, särskilt om företagarnas personliga uttag eller direktförsäljningar i den mån de är av ringa omfattning undantages. Därigenom skulle även ovan berörda socialt motiverade undantag utan svårighet kunna genomföras lika väl som en differentierad skatteavvägning som hårdare drabbade lyx- och överflödskonsumtion. Att procentsatsen generellt måste höjas om skatten uttages i partihandels- och fabriksledet är naturligt då partipriserna är avsevärt

lägre. Vid en sådan justering skulle skatten också kunna avvägas så, att täckning erhålles för bortfallen vid de socialt betingade undantag som ovan förordats.

Därför föreslås,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag avseende ett uttagande av allmänna varuskatten i partihandelsledet;

att därvid omprövas ett undantagande från denna beskattning av produkter av mjöl och gryn samt potatis, mjölk, smör och margarin, enklare arbetskläder och arbetsskodon, medan lyx och överflödskonsumtion högre beskattas, samt

att uttagningsprocenten vid denna skatteomläggning så avväges, att i budgetförslaget avsedda belopp vid tillgodoseende av kravet på social hänsyn och skattekraft likväl ernås.

Stockholm den 26 januari 1967

Ferdinand Nilsson (cp)
i Kungsängen
